

VITTEB STRID

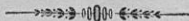
EMELLAN

FAR och SON.

AF

F. M. FRANZÉN.

Som fågeln under jagtens larm sig svingar,
Från dal till lund, från lund till berg och sky
Så lyft oss, fria dikt, på dina vingar,
Att undan tidens hemska oro fly.

STOCKHOLM, 1841.

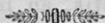
C. E. FRITZE.

Anmärkning.

Det torde knappt behöfva anmärkas, att då författaren framställer samtalande personer, drar han sig sjelf undan och lemnar åt läsaren att afgöra, hvad han hos den ena eller den andra må gilla eller ogilla. Men, då man vanligen finner det anspråksfullt att medla emellan två partier; så må jag blott erinra, att det icke är en person, utan en åsigt, som här framträder emellan de två andra: en åsigt, som jag tror vara, numera, de flestas.

Inledning.

ROMAN.

Ja, skulle det ej mig, din far, förtreta,
 Att vid det Svenska namn, jag ärligt bär,
 Du hängt den Tyska krumeluren Z;
 Och att min son ej mer en Roman är,
 nej en Romanz.

ROMANZ.

Att ro sig fram i verlden,
 Hvad ömklig prosa, mot den fria färden
 Med stolta segel, som för vinden gå,
 Likt fågelns vingar!—

ROMAN.

Lär dig rätt förstå
 Det namn, du tyder. Jag har sökt af lifvet
 Det klara fatta, utan fåfängt nit
 Om höjd och djup i rymder, dit
 Att hinna ej en dödlig blick är gifvet.
 Den ro, den ädla ro, jag dervid fann,
 Som liflig yngling och som sansad man,
 Af det i konsten och naturen sköna
 Skall, som jag hoppas, än min qväll belöna.

Men nu min son, romantisk, skall man tro,
 Ej mer vill heta *man* och ej på *ro*
 Dess vigt behålla. Men med bitter ånger
 Skall du den sakna i ditt namn så väl
 Som i ditt hjerta, då blott harm och gräl
 Dig skaffar din kritik, än mer, än dina sånger.
 Se der i fönstret redan står
 Vår vän och nickar med sitt silfverhår.
 Hvad råd har han dig gett?

ROMANZ.

Att mellan dem, som ropa,
 Från hvar sin skola, mot hvaran,
 Tyst höra begge två. Han är en hedersman,
 Men heter *Grön*. Af gult och blått tillhopa
 Bli grönt, som beggedera är
 Och intetdera dock. Se der
 Hans stora fel

ROMAN.

Ej mer på granskarns ära,
 Än på författarns, har han anspråk gjort,
 Ej trängts vid ryktets, mer än lyckans port,
 Och hvilken färg hans tycken än må bära,
 Så gör han sig ej grön: det känner jag,
 Som stridt med honom, stundom en hel dag.
 Den gröna färgen är af alla
 Minst stickande i ögonen.
 Ja, att dem skydda, nyttjas den
 Mot strålar, som för skarpt i synen falla.

ROMANZ.

Den gör också en klen effekt, som allt
 Hvad medla vill, på begge sidor halt.
 Med all min aktning för hans lärogrunder
 I mycket annat, skrifver jag ej under
 Hans juste-milieu för en poët.
 Den är i konst och vitterhet,
 Liksom i politik, ett noll. Som republiken
 Allena svarar mot idén
 Om frihet, likså kan blott romantiken
 Förklara skönheten, hvars yttre sken
 I själlös form tillkonstlas af klassiken.
 Af dennas envåld lider poësin,
 Som samhället af monarkin.

ROMAN.

Min son! jag ber att slippa Rabulisten:
 Jag tycker, jag har nog af Phosphoristen.

ROMANZ.

Det syns ej mer till phosphoros,
 Då dagen redan tändt sitt bloss.
 För min del tillhör jag en ny förening
 Af "verkligt fria."

ROMAN.

I hvad mening?
 Men lemmom här vid porten nu
 Allt, som till saken icke hör, och lofva
 Att mot vår värd ej käxa, såsom du

Är van med mig. Betänk! hvad dyrbar gåfva
Han i sitt enda barn dig ger.

ROMANZ.

Var obekymrad! hellre ser
Den gode gamle, att jag ärligt strider,
Än att jag gilla låts hvad jag ej lider.
För öfrigt hvem, om icke jag,
Erkänna må, att han har bragt det sköna,
Det äkta sköna, i en sådan dag,
Som jag på jorden aldrig hoppats röna.

ROMAN.

Hur skall jag det förstå? nyss satte du
Hans omdöme så lågt, och nu
Står det för dig så högt. Hvad kan du mena?

ROMANZ.

Hon skall förlika oss. Hon kan det, hon allena.

ROMAN.

Hon?

ROMANZ.

Sjelfva skönhetsens idé
I henne lefvande vi se,
I henne talande vi höra.

ROMAN.

I hvilken?

ROMANZ.

I hans dotter.

ROMAN.

Du har rätt:

Att se en skönhet, är det bästa sätt,
Att om det sköna sannt begrepp sig göra.

DE FÖRRE. GRÖN och THILDA
mötande.

GRÖN.

Välkomne, far och son! Vi ha en stund
Ännu af dagen qvar, en af de sköna
I Juni månad. Se, oss här en lund
Af silfverpopplar bjuder i det gröna.
Poëter begge två! hvad nytt med er
Från snillets verld, som jag blott fjerran ser?
Om den ett ord jag ville höra gerna.

ROMAN.

Vår nya vitterhet från morgonstjerna
Är plötsligt vorden aftonstjerna ren.

GRÖN.

Så följer hon dock solen. Men det sken,
Som tiden visar, om min syn ej felar,
Är dagens.

ROMAN.

Norrskan är det. Så det spelar
I vilda flammor, skiftande sin färg.

ROMANZ.

Så lyser morgonen från sky och berg.

GRÖN.

Var hittills natt, ditt tal det förutsätter,
 Så var det en af Nordens sommarnätter,
 Då qväll och morgon kyssas som ett par —
 Blott om vår vittra verld min fråga var.
 Der må vi glömma den, som hvälfvs af tiden,
 Der undan skotten, undån gnyt af striden,
 Oss konsten lyfter i det lugn, det ger,
 Då man det sköna, såsom skönt blott, ser.
 Der må vi gamle lyssna till de unga:
 Hvem hör ej gerna vårens fåglar sjunga?

ROMAN.

Om också lom och vipa mången gång
 Afbryta lärkans eller trastens sång.

ROMANZ.

Må i sin vrå den gamla harpan tiga!
 Den nya fram i tidens fönster står,
 På gatan hörd, då hennes toner stiga
 Hvar gång en vindstöt hennes strängar når.

ROMAN.

Som spelarn är så måste spelet vara,
 Afbrutna missljud utan sammanhang.

ROMANZ.

Så hördes fordom himlaröster svara
 På en profetisk harpas höga klang.

ROMAN.

Men lemnom poësin! Hvad har af språket blifvit,
 Det sköna, som vi fått i arf
 Från ett Augustiskt tidehvarf?
 Se dagens skrifsätt.

ROMANZ.

Tidens anda gifvit
 Deråt en frihet, som det förr ej haft,
 Och genom den ny rikedom och kraft.

ROMAN.

En frihet, som är sjelfsvåld vorden,
 Liksom i sak och tanke, så i orden.
 Ej mente Kellgren så, när från pedantiskt tvång
 Han löste språkets, ej blott versens gång.
 Vår goda Svenska, bäst hon sirligt trippar
 Upp i salongen, för att sjunga der,
 Hon ut på gatan ned i smutsen kippar,
 Och träter som en rodderska, och svär,
 Ehur hon blommor och juveler bär.

GRÖN.

Dock må ej nekas, att hon vunnit
 I mångfald och i smidighet;
 Och med de skatter, hennes fyndighet
 På egen malmrik grund har funnit,
 Kan hon allt mer umbära utländskt lån

ROMAN.

Hvad kram likväl, som införs utifrån
 Af pressens stora "notabiliteter."

Hvad svang af ord, som, fast de ingenting
 Hos oss betyda, sprida dock omkring
 En smittsam oro, tills det, som så heter,
 Blir oförmärkt, ifrån ett härmadt ljud,
 Till vådlig verklighet ett förebud.

GRÖN.

Europas bildade nationer
 Gemensamt ha ett antal ord,
 Som följt kulturen ända till vår Nord,
 Dock är vårt ädla språk på egna toner
 Och egna former, egna färger rikt.

ROMAN.

Men hur behandlas det? är det ej likt
 Med våra damers hår, som, än ett spel för vinden,
 Vildt hänger öfver mer än halfva kinden,
 Än sammantvingas i en konstig tapp,
 En platt och stel osmaklig öronlapp.

THILDA.

Så gerna kunde liknelsen bli tagen
 Af våra unga herrars mod för dagen.
 Se skägget under hakan i förbund
 Med polisongerna, och paret öfver mun
 Och Rysslugg och cigarr —

ROMAN.

Som röker för publiken

Midt på Norrbro. Ja, du har rätt:
 En sådan blandning af Kalmuck och sprätt
 Är ett förträffligt prof på romantiken.

ROMANZ.

Hvad föreställer då den gubbe, som man ser
 Ännu med pudradt hår, manchetter och livad mera
 Som hörde till hans tid, men som man nu beler,
 På Lejonbacken upp och ner spatsera
 I skor och strumpor?

ROMAN.

Äfven det är ju
 Romantiskt , att man klumpar nu
 Med stöflar in i högtidssalen.
 Ja, ungherrn svänger sig med dem på balen.

ROMANZ.

Vår tid ifrån pedanteri,
 Så väl som servilism, har gjort sig fri.
 Den söker elegans, men ännu mera
 Hvad "comfort" gör.

ROMAN.

Och träffar intetdera.
 Se här ett titelblad: läs det i hast! —
 Hvad nu? du kan, min herr Magister,
 Ej läsa innantill, ej med ett ögonkast
 Uppfatta Svenska ord? — Man mister
 Ju tålmodet, innan man får rätt
 På titeln af en bok. Är det ett sätt
 Att sig i läsarns gunst rekommendera?
 Ja, icke ens bokstafven får nu mera

Stå fram, sig lik, och säga hvem han är.
 Nej, han skall siras, utstofferas,
 Att han med möda känns igen.
 Hvad under då, att stilen förblommeras
 Och tanken öfverhöljs med bjäfs, som qväfver den.

ROMANZ.

Till stylen höra troper och figurer.

ROMAN.

Ja, på sitt ställe. Men som fioriturer
 I sång användas ofta så,
 Att de all melodi, allt uttryck störa,
 Så metaphorer sammanfösta stå
 Och undra på hvarann hvad der de månne göra.
 Förr höll man språket till det minsta rent.

ROMANZ.

Som vatten.

ROMAN.

Ja, och starkt, som detta
 I Ström och bölja, men ock lugnt och lent.
 Då brukte man sitt skriftsätt rätta
 Så efter tillfälle, som sak:
 Då var i tanken sans, i stylen smak.
 Men smak hos drinkarn!

GRÖN.

Hvad! du finner —

ROMAN.

Att man, ej nöjd med bordsvin, dricker nu

Likör på kaffe: ja, man äter nu,
Till russinpudding, sprit som brinner.

ROMANZ.

Nå väl! de två förena ju
Behag med kraft, det skarpa med det ljufva.

ROMAN.

Förr var deserten blott en klassisk drufva;
Nu en krokan romantiskt stapplas upp,
En Göthisk katedral med torn och tupp.

ROMANZ.

Utländska frukter, tvungna fram i Svenska
Orangerier, prydde bordet då.

GRÖN.

Det samma sker väl nu också.
Dock har vår nya tid bragt fram inländska,
Utom vårt land, och därför äfven der
Erkända alster af ett klassiskt värde.

ROMANZ.

Af ett romantiskt.

GRÖN.

Lika godt! jag lärde
Förstå med klassiskt hvad förträffligt är.

ROMAN.

Nu, blott ett spenamn, kastas det i synen

På Boileau, på Horatius till och med,
 Af poëtastern, som blir vred,
 När åt hans romantik de rynka ögonbrynen.

ROMANZ.

All deras verskonst är ej poësi:
 Med rätta öfver den sig sätter ett geni.
 En egen väg åt sig det banar,
 Och bryter alla stängsel ner.
 Det drömmer hvad det icke ser,
 Och hvad det icke vet, det anar.
 I bergets vägg, i blåa skyn
 En löndörr öppnas för dess vigda syn.

ROMAN.

Geni! ja mången med det namnet prålar
 Och tror sig kunna konst och flit försmå.
 Arachne vill ej i en vrå
 Mer spinna, utan kastar långa strålar
 I fria luften, der, med silfversken
 Mot dagen, de än hit än dit sig svänga,
 Till dess de fastna på en naken gren
 Och som en lumpen spindeltråd der hänga.

ROMANZ.

Det må Arachne svara för,
 Som fångar flugor. Psyche det ej rör,
 Som blott bland sköna blommor leker,
 Än liljan, än narcissen smeker,
 Och dricker dagg, som föll från himlen ner.

ROMAN.

ROMAN.

Hvar är den Psyche? Hvad jag ser
 Är blott en larf, som friska löf uppäter,
 Som äfven blom och löf förtär.

ROMANZ.

En larf?

ROMAN.

Ja, en kritik som allt omkring sig fräter.

GRÖN.

Af larf blir fjäril.

ROMANZ.

Han det redan är.

Ja, ren ur skalet bröt han sina vingar
 Och sig från ros till ros, belyst af solen, svingar
 En skön Apollo, hvit och skär.
 Romantisk med ett ord vår nya skaldkonst är;
 Men våra vittra digniteter,
 Hvad är hos dem, som klassiskt heter?
 Blott en peruk, på Franska viset gjord.

ROMAN.

Hur ofta sagdt är detta lösa ord?
 Hvad heter fågeln, som, att våren prisa,
 Beständigt gal på en och samma visa?

GRÖN.

Rör ej vid askan af en slocknad strid.

ROMAN.

Den ryker än. Ja, från en annan sida
Den blossar upp att nya lågor sprida,
Som hota icke blott hvad vitter pregel bär,
Men ock hvad sannt, hvad rätt, hvad heligt är.

ROMANZ.

Det ruttna gamla, så i snilletts rike
Som samhälls-kroppen, för det friska vike!

ROMAN.

Se der det språk, vår fria ungdom för.

GRÖN.

En flock af bin jag både ser och hör,
Nyss slupna ut i vårens första värma,
Kring en rabatt af blomster svärma.
Hvem skulle ej värdera deras flit,
Och deras honing, en gång samlad, prisa?
Men hvartill tjenar detta bittra nit,
Som de med gadden mest i otid visa?

ROMANZ.

Behöfs den ej mot kräk som fläcka ner
Så blad som blom, och annat ohägn göra?
Om någon gång ett misshugg sker,
Skall därför all kritik upphöra?

GRÖN.

Det ges en tyst afgörande kritik,
 Fast man den ej i dagens blad får läsa.
 En sann förtjenst är vinet lik,
 Som klarnar af sig sjelft, blott det får tid att gäsa.
 Men granskas må hvad pris begär.
 Om man ej tadla fick, hur kunde man berömma?
 Hvar en må yttra hvad hans tycke är;
 Men ej i allas namn hvar en må dömma.

ROMANZ.

Den må det, som det kan, som med bevis
 Bestyrker så sitt tadel, som sitt pris.

GRÖN.

Och långt ifrån att nyckfullt sönderskära
 En äkta ymp, en ädel knopp,
 En förstling af det bästa hopp,
 Blott putsar grenen, att den frukt må bära.
 Men den kritik, som dömmar om en sko
 Ej efter foten, utan efter lästen,
 Och den, som hindrar att predikan tro,
 För nöjet att få häckla Presten;
 Den må vi hata; äfven den som stör
 På soiréen den nyss begynta sången
 Med dom deröfver, innan man den hör.—
 Hvad ler du åt?

ROMAN.

Åt bockarna på spången,
 Som stånga så hvarann, att begge falla ner.

ROMANZ.

Den gamle äfven? om så sker,
 Ack! då är segern vunnin af den unga.
 Den simmar nog till lands.

ROMAN.

Ormtunga!

Jag mente striden mellan er; ty split
 Inom er sjelfva drar er hit och dit.

GRÖN.

Hvad mig beträffar, då jag ej är svuren
 Vid någondera fanan, sitter jag
 Liksom de gamle på Trojanska muren,
 Och ser på hennes himmelska behag,
 Om hvilken striden förs. Och, såsom de, jag finner
 Att hennes skönhet är det bullret värd.
 Lyckönskom den, som henne vinner,
 Och glädoms åt hans segerfärd!

ROMANZ.

De Grekers var hon. Deras skall hon vara.
 Se, Ilion har varit, är ej mer.

ROMAN.

Rätt sagdt, Trojan. Med oss tillbaka fara
 Skall hon, som skamlöst röfvades af er.

ROMANZ.

Trähästen står ju midt i Troja redan.

GRÖN.

Den nya skolan i den gamla?

ROMANZ.

Ja;

Och denna skall i rök försvinna sedan,

Då vår Ulysses —

ROMAN.

Ropa ej: hollah!

Förrän du står på strand.

ROMANZ.

Vi äre Greker,

Vi unge, tappre, djerfve, vi

För hvilka hela verlden leker

Som en poëtisk fantasi.

ROMAN.

Ny-Greker mån J vara, half-barbarer.

ROMANZ.

Nå väl! hvad äro de som dem förtryckt,

Ur hvilkas ok de nyligen sig ryckt?

ROMAN.

Illsluge Klept!

ROMANZ.

Ursprungligen Tartarer.

Turk och Tungus gå ut på ett.

ROMAN.

Pandur!

ROMANZ.

En sådan var det ju, som stod på lur
 Mot Preussens hjeltekonung; men då denne,
 Som såg hans bössa redan vänd mot sig,
 Med bister blick och rynkadt ämne
 Till honom ropte: understår du dig!
 Lät han förskräckt geväret falla.
 Så jag med häpnad mig tillbaka drar
 Och fäller vapnen, då jag ser min Far
 Med dylik uppsyn det befalla.

ROMAN.

Stå kvar, min son, i ärlig strid,
 Lik den i fordna ärans Riddartid.

GRÖN.

När ur den sky, der våren sitter,
 Hans fulla händer blommor strö,
 Hvem talar och hvem höra gitter
 Om trettondagens ur och snö?
 Nu görom rätt åt alla, på hvad sida
 De än må stått och stå. Det dock förgäfves är,
 Att värdet af de namn bestrida,
 Som ryktet kring Europa bär.

ROMANZ.

Dem *vi* tillegne oss.

ROMAN.

Er böd dock ej Iduna
Sin gyllne frukt. Ej sista kämpens runa,
Ej Frithiofs saga tillhör er.

ROMANZ.

Jo beggedera: Huru än Tegnér
Må med sin qvickhet mot oss sig förklara,
"Oss tillhör han med hull och hår."

GRÖN.

Låt honom det han är, få vara,
En man för sig.

ROMANZ.

Dock tätt om honom går,
Som kring en ny Linné, en hänförd skara,
Och plockar blommor i hans spår.
Omkring hans lager, hvad han sjelf ej anat,
Än mindre åtrått, sig en skola danat,
Som skiljer sig från er.

GRÖN.

Go- vänner! frågan rör
Ej blott *vår* vitterhet. Den hör
Till striden om den nya lära,
Som hotar hela folk och tidehvarf,
Att plötsligt plundras på sitt sköna arf
Af snillet, konstens, ryktets ära.

ROMAN.

Blott Tyskeri! grillfängeri!

ROMANZ.

Se, hur de flyga, hennes röda bränder
Och öfverstråla sjelfva Seimens stränder.

ROMAN.

Ett ögonblicks fyrverkeri!

ROMANZ.

Hör hennes bomber, hur de hvina!

ROMAN.

Och gå i vädret, träffa luften blott.

ROMANZ.

Nej, vetenskapligt gräfver hon en mina
Och spränger hela det förfallna slott.

ROMAN.

Dock ren vid Seimen står igen klassiken
I all sin ära.

ROMANZ.

Folket löper blott,
Att se det under, som theatern fått
I en Judinna. Dock skall Romantiken
Behålla segern. Från theatern nu
Enheterna fått afsked på grått papper.

GRÖN.

Hvad? äfven styckets enhet?

ROMAN.

Ja,

Man öfverraskas med attrapper
 I lösa scener. Nyss var denne ju
 En yngling i Paris på modet, som är nu
 En gammal trashank i Vestindien
 Och snart igen en Nabob i Ostindien.
 Grått papper, säger du: så må
 Det kallas det som nu är skrifvet
 På det förut så eleganta, så
 Graciösa språket.

ROMANZ.

Sen hon slapp snörlifvet
 Bevisar Franskan, förr så sipp och nätt,
 Sig lika stark och fast, som vig och lätt.

ROMANZ.

Dess värre! då moral och religion så gäckas,
 Som det till tonen hör bland snillen i Paris.

GRÖN.

Medusas skönhet lik är den, som nu får pris*):
 Man kan ej se den utan att förskräckas.

*) Om någon läsare möjligen skulle igenkänna denna och några föregående rader ur ett i Svenska Biet infördt stycke om Tiecks Accorombona; så får författaren ge tillkänna, att han hade ärnat detta såsom en episod i närvarande poëm, men inskränkte sig sedan till de Fransyska exemplen allena.

Hvad blodig lust! hvad vild lyrik!
Hyeniskt rånas, skändas äfven lik.

ROMANZ.

Det rysliga blir skönt, när mästarn det framställer.
I konsten nu som regel gäller,
Att det sublimas rätta höjd blir sedd,
När det groteska ställs med det i bredd.
Af Qvasimodo, till exempel,
Hvad stor effekt i Hugos Nôtre dame!

GRÖN.

Märkvärdigt är ju, att det sticker fram
En Qvasimodo mest i alla tempel
Af Göthiskt ursprung. Arkitektens grin,
Som röjs i stygga bilder, likt demoner
Insmygda bakom helgonthroner,
Har Skalden flyttat in i poësin.

ROMAN.

Allt skall nu vändas upp och neder
I snillets omkrets, som i samhällets,
Der pyramiden ställes på sin spets
Allt blir barbariskt så i skrift, som seder.
I medeltiden lefve vi på nytt.

GRÖN.

Det kommer ej igen, som en gång flytt.
Se vi på tiderna, som farit,
Den äfven, som jag mins och du,

Så finner man, att, då som nu,
 Ju mera ljus, dess större skugga varit.

ROMANZ.

De två tillsammans lif åt taflan ge.
 I en romantisk natt hvad månskenslik bestrålning
 Den nya dikten låter se!
 Hur tjusningsfull är därför ej dess målning!
 Hvad färg, hvad glöd, hvad styrka, hvad behag!
 Hvad friska bilder!

ROMAN.

Af det slag,
 Hvaröfver blygseln drar en slöja.

ROMANZ.

Antikens bilder nakna stå:
 Ärbara ögon kunna ju ändå
 Vid dem med öppna blickar dröja.

ROMAN.

I deras hållning är ett majestät,
 Som tyglar lättsinnet, som qväfver det.
 Hvem skulle våga, då han på de höga
 Gudomligheter lyfter upp sitt öga,
 Inom sig hysa något slemt begär?
 Se Venus sjelf, hur allvarsam hon är.
 Ja, hon vill låta oss besinna,
 Att hon är skönhetsens, ej vällustens Gudinna.
 Och när en Plato bjuder dig,

O! Yngling! offer ge åt Gratierna,
 Är det förförerskor, han tänker sig?
 Nej, bland de himlaburna varelserna,
 De renaste, de mest etheriska.

ROMANZ.

Men Amor hos de gamle?

ROMAN.

Ja,

Hans skepnader och skiften äro många.
 Sjelf blir han fången, då han far att fånga;
 Då han förblindar, binds hans egen syn.
 Dock se, han lyfter sina vingar,
 Och rycker bindeln upp från sina ögonbryn,
 Och fri ur stoftets band i ljusets rymd sig svingar.
 Hvem kan vid Psyches sida honom se,
 Och ej bli heligt rörd, då endast fasa ge
 De fräcka bilder, romantiken sprider.

ROMANZ.

Det var dock hon, som ingaf Tassos sång
 Och andra, der vi se, hur på en gång
 För Gud och för sin fröken Riddarn strider
 Med högsint kärlek, ej af Greken drömd.

ROMAN.

Men nu, ty värr! af henne sjelf förglömd.
 Förr var det dygderna, som, då de gingo
 För vida, namn af romaneska fingo.

Nu, då till stöld och mord ett möte stäms,
 Af ett par kära, det romantiskt nämns.

GRÖN.

Hvad är så godt, att, när det öfverdrifves,
 Det ej blir ondt, och hvad fullkomligt gifves,
 Som till karikatur ej bildas kan,
 Liksom när apan härmar menniskan?
 Jag afskyr, såsom du, de ny-Fransyska
 Romanvidundren, äfvensom de Tyska;
 Af dem ej blott vår ungdoms smak förvänds,
 Men i en menlös själ en oren låga tänds.
 Dock ej den sanna romantikens värde
 Af dem beror. Jag henne skatta lärde
 Ren då jag läste Odyssén.
 Romantisk är ju den, så till idén,
 Som äfventyren. Han som icke låter
 Af elementens eller trollens magt
 Sig dragas från det mål, hans dygd sig förelagt,
 Att se sitt land, sitt hus, sin maka åter,
 Är han ej lika ridderlig med dem
 Som stridde för sin mö och för Jerusalem?
 Dock skiljas må i poësin två tider,
 Den då hon himlen drog till jorden ner,
 Lät Gudarne ta del i folkens strider
 Och fäste menskans lust vid det hon ser;
 Och den då hon för trångt och tomt fann lifvet,
 Som inskränks inom stoftets verld,
 Och till ett högre, genom tron oss gifvet,
 Invigde skaldens sång och hjeltens svärd.

Skön är den glada morgonstunden,
 Som väcker sångarne i mörka lunden,
 Och skön är sommardagens fröjd
 Af stämma öfver stämma höjd.
 Men när de tystnat, månn ej nakna galen,
 Då du i södern var, dig tjuste med sin sång,
 Då vid en rosenhäck i myrtendalen
 Du satt i svalkan af ett vattensprång
 Och såg i skyn, som än mot dagen glödde,
 De bleka stjernor mystiskt blicka fram?
 Månn denna sång ej tankar hos dig födde
 Och känslor, dem förut du ej förnam?
 Romantiskt eller klassiskt! orden gälla,
 Som man dem tar. Ur samma ljusets källa
 Upprinner morgonens och qvällens glöd,
 Och äkta ros är både hvit och röd.

ROMAN.

Nå väl! sin skönhet har ock romantiken.
 Men som du anmärkt, röjer ren antiken
 En art deraf. Se, äfven hos Virgil,
 Snarlikt romantisk är den pil,
 Af hvilken Didos hjerta sönderslites.

GRÖN.

Och Psyches äfventyr, och Aphrodites,
 Som steg ur hafvet upp och med en himmelsk blick
 Åt stjernekreten, som Urania, gick!
 Hvem märker ej i dessa dikter redan
 En skymt af hvad för tro och kärlek sedan

Är uppenbaradt, som ett återsken
 Af evig skönhet, såsom ljuset ren.

ROMAN.

Men hur den afgörs än, den stora striden,
 Antikens mästerverk dock trotsa tiden.
 De gamla stjernor på sitt ställe stå,
 Hvad nya än upptäckas må.

GRÖN.

Hvi skulle konsten mer än vetenskapen,
 Om något nytt hon vinna kan,
 Förlora hvad förut hon vann?
 Med lyran, som är skaldens vapen,
 Blef Thebe bygdt, ej rifvet ner.

ROMANZ.

Men ej blott slöjdens verk få nya lagar
 Och nya verktyg, då man mer och mer
 Naturens hemliga bestyr uppdagat.
 Nu i det skönas element också
 Begynner ångan öfver vinden rå.

ROMAN.

Lätt som i dans far seglarn öfver vågen,
 Af vinden förd, som hviner genom tågen,
 Då ångarn far med rök och stoj och bråk
 Af hjul som rifva upp en skummig stråk.
 I diktens verld förhåller det sig lika:
 Då det moderna buller gör och bång

Med konstigt drifverk, ser man det antika
Med stilla kraft gå fram sin ädla gång.

ROMANZ.

Men märk, då seglet utifrån är drifvet,
Så rör en inre kraft, som liknar lifvet,
Det nya fartyg, på organer rikt.
Ja se det flåsar ju, ett sjödjur likt.
Likså har blott den yttre öfversigten
Af tingen burit fram den gamla dikten,
Den nya inifrån sin anda har,
Och nya länder i besittning tar,
Sen äfven tänkarns djupa spaning
Med nya kort bestämmer diktarns aning.

GRÖN.

Som snillet, så är konsten fri,
Och äldre än sin teori.
Försöken äro, som J veten, många,
Att reda ut, hur penningen sig rör,
Då en bankir, som lyckas att den fånga,
Blott sina .vexlar goda gör.
Så gör, i trots af dagens tycke
Och skolans griller, ett geni
I tysthet sina mästestycken,
Som sen för alltid mönster bli.
Att det förträffliga i dessa visa,
Det synes mig den bästa esthetik.
Men kan väl skönheten, då som ett lik

Hon dissekeras, vetenskapen prisa?
 Jag skattar högt anatomin,
 Men ej den vittra; äfvenså kemin,
 Men ej i konsten. All den förras möda
 Blott verktyg framter, och dem döda.
 Det är dock lifvet, som det sköna gör.
 Den andra endast söndrar och förstör;
 Till kalk förvandlar hon den klingande metallen,
 Till jord den strålande kristallen.

ROMANZ.

Hon löser anden ur det bundna stoft.

GRÖN.

Och den försvinner, dunstar bort i tratten.

THILDA.

Men thétt behåller ju sin kraft och doft,
 Ehur det silas genom kokhett vatten.
 För öfrigt har vårt stackars kön
 Ej någon röst i frågan om kritiker.
 Vår känsla finner mången vårsång skön,
 Hur än en recensent emot den skriker.
 Oss synes fjärrilns morgonkyss
 På rosens knopp, som spruckit nyss,
 Mer än den pumpning, biet gör, esthetisk.

Vitter Strid.

ROMANZ.

Den är som bild åtminstone poëtisk.
 Sin grund, sin lag, sin vetenskap har dock,
 Liksom det rätta, så det sköna ock.

THILDA.

Nu är det tid för mig att gå.

ROMANZ.

Nej stanna!

THILDA.

Hvad! för att höra hvad jag ej förstår.

ROMANZ.

Du kan min teori besanna.

THILDA.

Jag?

ROMANZ.

Med din anblick blött.

THILDA.

Nej tack, jag går.

GRÖN.

Benranglet af det sköna konsten lemne
 Åt Filosofen, som ett tankeämne;
 Men medan denna med sin tråd till slut
 Ur grubblets labyrinth sig letar ut,
 Har skalden klippt sig ett par vingar,
 Och se, hur skönt hans flygt till målet honom bringar.

ROMAN.

Har du, min son, hört något ord om smak?

ROMANZ.

Så hette, fast jag ej, att henne känna,
 Den äran haft, en sipp Duenna,
 En Fornfransyska, som höll Fröken rak,
 Ej tillät henne yttra sig förtroligt
 Och lärde henne fråga: har jag roligt?
 För öfrigt känner man ett äkta par,
 Som vigdes under namn af Smak och Snille.
 De lefde stort i tredje Gustafs dar;
 Men mannen snart ej hemma trifvas ville:
 De skildes åt. Hon sitter nu
 Förskjuten, stackars lilla fru;
 Men Snillet hjälper sig allena.

GRÖN.

De skaptess dock att sig förena.
 De tu, så heter det, ej äro tu, men ett.

ROMANZ.

Hvad är då smak? Jag har väl sett
 Hvad Franska kockar derom skrifvit;
 Men klok derpå har jag ännu ej blifvit.

ROMAN.

Har du ej gom, du sjelf, och är ej gommen
 Från tändren skild, som tugga blott?
 Så afgör smaken vid den vittra dommen,

Sen granskningen har föregått.
 Men mången som har vassa tänder
 Att bita och att krossa med,
 Har dock ej smak; och det ej sällan händer
 Att sjelfva munnen är på honom sned.

ROMANZ.

Smak är således — smak?

GRÖN.

Smak för det sköna.

ROMANZ.

Nå väl! hvad är det sköna då?

ROMAN.

Hvad är det söta? Gifs det svar derpå?
 Men der det fins, vi det med tungan röna;
 Och vid det rönet gäller intet skäl
 För den, ej finner, att det smakar väl.

GRÖN.

Se dessa äppelträd, som fälla blommen:
 Hvem tänker på den frukt, som der bereds för gommen!
 Blott i sig sjelf oss nöje ger
 Det öfverflöd, der regnar ner.
 Hvad täck förvirring! Ögat tvekar
 Om silfver eller snö der far i kring;
 Men fast det hvimlet säger ingenting,
 Att det är vackert, ingen af oss nekar.

ROMAN.

Än hon, som i det regnet går
 Och kring sitt rika svarta hår
 Ett diadem af stjernor får!
 Hon kan för oss det sköna bäst förklara.
 Må hon ett anspråkslöst exempel vara!

GRÖN.

Ja hon är vacker, men ej blott för dig,
 Hvars brud hon är: hon är det ock för mig
 Och för din Far. Dock ej behöfver
 Du någon oro göra dig deröfver. —
 Förtjusar icke dig också
 Den stjerna, som vi se än före solen gå,
 Än efter henne? Men hur enthusiastisk
 Du än må vara —

ROMAN.

Säg fantastisk!

GRÖN.

Ej kan du kär i henne bli ändå.

ROMANZ.

Ja det har grund, som Kant oss lärde,
 Att det är skönt, som utan allt begär,
 All afsigt oss behagligt är.

ROMAN.

Hvad! ha då konstens verk ej högre
 Än barnets lektyg? Allvar rår
 I allt det vackra hos de Greker.

Se i de nios krets lur värdig står
Thalia sjelf så väl som Terpsichor.

ROMANZ.

Aristophan är dock en fan som leker
Med sjelfvaste Sokrat. Ja, hos Homer
Af gudaskratt Olympen genljud ger.

GRÖN.

Hvad Kant till regel för det sköna ställer
Törhända mera om det täcka galler.
Då detta nöjer sig med ett, "jag vet
Ej hvad" som intar, är det helas enhet
Vid delarnas mångfaldighet,
Det förras villkor.

ROMAN.

Tilllägg formens renhet!

Se denna tärna, som i Thildas spår
Bär théanstalten. Med sin rosenröda
Och liljehvita hy, med yppigt hår,
Med stora ögon, som af lifslust glöda,
Är hon dock ful; ty näsan är en dvärg,
Och kindbenen stå upp som berg,
Och nedra läppen från sin fina maka
Skjuts fram af en ofantlig haka.

GRÖN.

Ej präktigt färgspel, ej melodisk klang
Ersätter bristen på allt sammanhang.

ROMANZ.

Dock hänför oss ej sällan ock det vilda,
 Det från all sed, all vanlig ordning skilda.

GRÖN.

Ja, om deri en stor natur är röjd,
 Liksom i forssens fall från klippans höjd.
 Dock gillar konsten ej vidunder;
 Och snillet är ej raseri.
 Det ges en gräns, hvaröfver och hvarunder
 Ej något rätt, ej något skönt kan bli. *)
 Beryktadt blef i hast det djuret,
 Som, längst i Söderns verldsdel buret,
 Befanns, fast det på fyra går,
 En anka likt i näbb och tår. **)
 Men länge ej det ropet räckte,
 Som blott den första undran väckte.
 Det paradoxa retar vårt förstånd
 Och det bizarra vår inbillning kittlar;
 Men falskt är falskt, hur man det än betitlar.
 Det sanna blott i längden håller stånd.

ROMAN.

Jag finner vackrast hvad jag bäst ser svara
 Emot idéen om hvad det borde vara.

*) Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum. Hor.

**) Ornithorhynchus Paradoxus

ROMANZ.

Fullkomlighet och skönhet äro två.

GRÖN.

Men tvillingar. Den ena sitter inne
Och prisas osedd, som ett mönster, så
I verk och gerning, som i själ och sinne.
Den andra ute syns, och rör dess mer,
Då man i henne systemens afbild ser.

ROMAN.

Uppfyller ej hvar del, liksom det hela,
I skapelsen ett ändamål?
Får då i verk af konsten detta fela?
Skall man uppoffra det för skum och prål?
Hvem studsar ej att se en villa,
En landtlig tillflykt, gömd i skogens skygd,
Lik ett palats, med cariatider byggd?
Hvem kan i altartaflan gilla
En bild som liknar vinets runda Gud?
Hvem vill i psalmen höra dansens ljud,
I predikstolen se de stolta later,
Som med beundran ses på en theater?

ROMANZ.

Hvad mer bevisar allt det der,
Än att det vackra illa användt är?
En narr må kasta perlor för en höna
Och ge sin brud ett halsband utaf korn;
Men perlorna förbli dock sköna,
Och kornet, om det än är himmelskorn,
Ej till de smycken hör, som fästmör bära,

Mer, än till äkta poësi
 Man räkna kan den sedolära,
 Som kröntes af en viss Akademi.

ROMAN.

Som till exempel "Tålamodet"
 Och "Ålderdomen." Har du läst dem?

ROMANZ.

Nej, min Far.

Jag tör väl göra det på gamla dar;
 Ännu för ungt dertill hos mig är blodet.

ROMAN.

Och du fördömmar dem ändå?
 Fördömmar hvad vi andra finne
 Så rent, så rikt! det ena ger i drag
 Af snille blyxt på blyxt: det andra med behag
 Sig tränger ömt och ljuft i själ och sinne.

THILDA.

Jag kan dem utantill och torde få
 Snart lära dig det ena; och med tiden
 Får du väl lof, att se det andra ock
 I synen. Vackrast vore dock
 Att nu bedskedligt sluta striden
 Och låta all förtjenst, hvad den än bär
 För färger, gälla hvad den är.
 Så gör ju hon, som ännu hvilar

I trygghet på sin Svenska grund,
 Och, fast ett mål för edra pilar,
 Er sjelfva drar i sitt förbund.

Till ett altar skulle en Prestinna
 Samla blommor i en morgonkrans,
 Äfven vilda, hvar helst någon fanns
 Värd att rum ibland de valda vinna.
 Midt på vägen hade hon förut
 Sett en törnebuske sina spjut
 Likt en igelkott mot henne vända.
 Vackra blommor har du dock törhända,
 Tänkte hon och sökte dem; men fick
 Hvassa taggar i sin hand och gick.
 Äfven af en ros, som än ej sprucken,
 Och fast dvergsnät höljde om dess knopp,
 Främst af alla väckte hennes hopp,
 Hade hon oväntadt känt sig stucken.
 Men nu såg hon henne ren och klar
 Morgonrodnans höga färger låna,
 Och med blick af himmelsk glans förvåna
 Ur de perlor, hon i skötet bar.
 "Hon mig sårat: skall jag henne lemna
 Obemärkt, och låtsa, som hon ej
 Funnes eller kom i fråga?—nej!
 Hon mig sårat och jag vill mig hämna:"
 Sade hon i det hon blomman bröt
 Och i kransen till de andra knöt.

ROMAN.

De Aderton å sido: spörj de nie,
 Spörj henne sjelf, som gör att de bli tie,
 Om en af dem ingifven sång
 Ej folken undervist på samma gång
 Som den förtjust dem.

ROMANZ.

Åh! den tiden,
 Då Skalden var Profet, är längesen förliden.
 Champagne-vin, hvars perlor fågna mer
 Än sjelfva vinet, poësin oss ger.
 Dels lockar hon ur lyran känslans toner;
 Dels ställer hon för ögat fram personer
 Som handla; eller gör för örat kändt,
 Hvad de bedrifvit, hvad dem händt.
 En annan krets ej ges för henne,
 Som äkta konst, än dessa trenne.

ROMAN.

En fjerde hon dock haft och har.
 Om ock poëten hvad han fordom var,
 Som lagens tolk ibland en halfvild skara,
 I våra dagar ej behöfver vara;
 Om han nu mer skall roa blott:
 Så bör ju ock förståndet ha en lott
 I det som själen öfver stoftet höjer,
 Då hon i diktens lustgård sig förnöjer.

ROMANZ.

I diktens lustgård; ja, det är just der
 Poëten visa skall, att han det är.
 Men frågan är ju nu —

ROMAN.

Om lärodikten.

ROMANZ.

Den skuffe vi, med all respekt för vigten
 Af hvad den lär, ur poësin,
 Då den har ingenting för fantasin.

GRÖN.

En dikt deri, ej blott en lära,
 Tycks sjelfva namnet innebära.
 Från andra dikter i sin afsigt skild,
 Den att en sanning låta gälla,
 Kan han i form af saga eller bild,
 Af samtal eller sång, den fram i dagen ställa.

ROMANZ.

Om Skalden undervisar, han dock bör
 Ej låtsas om, att han det gör.
 Ej ställs på bordet flaskan med en sedel,
 Att det hon hyser är ett läkemedel,
 Ehur den ädla drufvans saft,
 Som hälls derur, ger blodet lif och kraft.
 I sjelfva fabeln blott en sedeglosa,
 En sinnebild, som talarn nyttja kan,
 Den store Granskarn Lessing fann,
 Och gjorde sina, som Esop, på prosa.

ROMAN.

Men se hos Lafontaine, hvad skådespel!
 Hvad lif! hvad handling! Den som honom nekar

Af stora skalders sanna ära del,
 Må prisa dessa bubblor, dessa lekar
 Med ord och rim, som säga ingenting
 Med allt sitt skimmer, allt sitt kling klang kling.
 Hvad är mot vargens dialog med lammet,
 Blott såsom Phædrus den oss gett,
 Den konstigast infattade sonnett?

GRÖN.

Allegorin, satiren, epigrammet
 Bekänna sig till en didaktisk slägt:
 Dock lånar poësin åt dem sin dräkt.

ROMAN.

Än dessa mästerverk som rent af lära:
 Jag nämner blott en Maros Georgik,
 En Popes "Försök om menskan." Deras ära
 Männ den kan ramla, pojkar, för ert skrik?

ROMANZ.

Jag måste tiga för det argumentet.

GRÖN.

Men sägen mig: hvart hör det elementet,
 Der sig idyllen egendomligt rör,
 Som än berättar, än en visa qväder,
 Än språkar, eller i en scen uppträder?
 Och landskapstaflan, som åskådligt gör
 Blott hvad som är, hvar skall man henne ställa?
 Är det ej bäst, att hålla med Voltaire,

Som låter alla slag få gälla,
 Med undantag af det, som ledsamt är?
 Så får ock elegien ha qvar sin luta,
 Och i dess ömma ljud sin känsla gjuta,
 Likt turturdufvan.

ROMANZ.

Ja, som hon så fadd,
 Så blott i jemmerdalen hemmastadd.

ROMAN.

Det hör till dagens ton hos dessa unga,
 Att allt fördömma, som till hjertat går,
 Allt som ur ögat lockar fram en tår.

GRÖN.

För känslan dock så många af dem sjunga.
 Elegiskt hållen, och det Grekiskt skönt,
 Är ju Angelika, som nyss blef krönt.

ROMANZ.

Hon har en gloria af det "ideala."
 Vi klandre blott det "sjukt sentimentala."

ROMAN.

Se der två stora ord af utländskt lån.
 Med dem, fast meningsrika i sig sjelfva,
 I blott i vädret kring er slån,
 Och tron er kunna snilletts verld omhvälfva.

GRÖN.

Hvart smög sig Thilda? ack! jag ser, hon går
 Åt kyrkogården, der hon ofta står
 Invid en urna, gömd bland sorgepilar,
 Och blommor strör och tårar öfver den;
 Ty der en huld, en oförgätlig vän,
 Den moderlösas fostrarinna, hvilar.

ROMAN.

Nå väl, min son! är hon nu mindre skön
 Då hon der stannar med en suck, en bön,
 Och lyfter ögonen, som dugga,
 Likt tvenne stjernor, upp åt skyn
 Och tror sig se på molnets bryn
 En skynt af den begråtnas skugga?

ROMANZ.

En vacker tafla! men hvad är i den
 Det vackra? månne duggningen?
 Nej stjerneblicken. Se hur gråt förvrider
 Ej blott den gamles vissna anletsdrag
 Men ock hos ungdomen, som lider,
 Dess klara, rena, blomstrande behag.

ROMAN.

Mins du den blinda fältherrn, som det bleka
 Ormstugna barn, sin trogne ledsven bär?*)

*) Belisarius af Gerard.

Sjelf af den taflan rörd, kan du väl neka,
Att den ett äkta konstverk är?

ROMANZ.

Den verkligt känslsamme finne nöje
I gråtmild klagan, ängsligt svärmeri.
Men se det friska lif hos ett geni,
Som ropar: "kom du fria löje,
Du barn af ironin, som öfverser
I tankens djup det stora hela,
Kom med det hån, hvars pilar aldrig fela,
Och slå den lumpna barrhög ner,
Som dagens vittra myror bygga."

ROMAN.

Är du här åter, lilla mygga,
Hvars fula larf, i vattnet kläckt,
Fick vingar sen och blef en stygg insekt?
Ej nöjd att pipa, du ock sticker.
Se, hur hon full af blod sig dricker.
Min son bekänne myggornas parti;
Jag vill vid myrornas förbli.

GRÖN.

Om i vår vitterhet nu mera
Ges två partier — men de äro flera —
Så finns hvad mygg och myra nämnas må
På begge sidor. Begge ha också
Hvad fjärl och bi af ålder föreställa.
Men hållom oss till saken blott!

Sen det personliga förgått,
 Stå sanningarne qvar och måste alltid gälla.
 Om smak var frågan. Huru olik än
 Den är hos menskor, och det heter
 Att man ej tvista kan om den
 Mer än om andra egenheter:
 Så vänte vi, hvar en, likväl,
 Att det vi tycke vackert vara
 Skall anses så af alla.

ROMANZ.

Ur hvad skäl?

GRÖN.

Guld säger du är gult. Kan du förklara,
 Hvarför du sjelf det finner så,
 Och fordrar, att hvar en det finna må?

ROMANZ.

Ty guldets återger blott gula strålar.

GRÖN.

Än dessa då, hvad gör dem gula?

ROMANZ.

Ja,
 Förklara det. Han som der står och målar,
 Gör han ej vagnen gul, ehur han ej kan ha
 Det minsta hum, af hvad optiken
 Om strålens klyfning i ett prisma lär?

Så tror jag ock, att föga viktigt är
 För en poët, hur i metafysiken
 Det sköna söndras, tills det återstår
 Jag vet ej hvad för gas, som vi ej se, ej känne,
 Om det oss ej i näsan slår;
 Vi andra, menar jag. Dock äfven vi bekänne,
 Att snart ett fattighjon blef poësin,
 Om hon ej lånte af filosofin.
 Men jag okunnige förstår med henne
 Ej den som skalar lök och klyfver hår.
 För mig är hon en bank, der man valuta får
 För sedlar, som i lifvet cirkulera.
 Vid mogen ålder nöjs ej smaken mera
 Med mjölk och bröd: den fordrar kött och vin.
 En tanke vill man se, som ynglar flera.

ROMANZ.

Den måste dock bli klädd af fantasin.

ROMAN.

Förstås, i dräkt som skiljer den från prosa.
 Men måne ock i mask? Skall en poët
 Ta sig en uppsyn full af hemlighet,
 Taskspelarn lik, som gycklar med en dosa?

ROMANZ.

Ideer måste poësin oss ge
 Och lära oss att andesyner se.

ROMAN.

Ideer! ja hvem skulle dem ej skatta?
 De sanna, klara, som, demanten likt,
 De strålar, de af ljuset fatta,
 Ge åter lika rent, som rikt.
 Men andesyner! skall då, för att fånga
 En mängd af dårar, på Cagliostros vis
 Poëten gyckla med en bild af ånga,
 Som ljuger ett besök från paradiset?

GRÖN.

Det går dock ärligt till när skalden trollar,
 Som barnet roar sig att granna bollar
 Ur såpan blåsa upp; så utan svek och flärd
 Han leker fram sin andeverld.

ROMANZ.

Hvi skulle han ej det, så väl som Greken,
 Med den Dryad, han sväfva såg vid eken,
 Och den Najad, som han i källan fann?

ROMAN.

Nu i sin sanning oss behagar
 Naturen, känd till sina lagar.
 Af barnets lek ej roas mer
 En man, som tingens väsen ser.

GRÖN.

Med allt det värde, vetenskapen vinner,
 Ju högre eller djupare hon hinner,

Åt poësin hon dock en otjenst gör,
 Då hon allt sken, all illusion förstör.
 Nu är ju Flora blott ett örtregister,
 Ej en Gudinna mer.

ROMANZ.

Fast under vattnets bryn

Vår tanke dyker, sjön dock icke mister
 Sin spegelklarhet för vår syn.
 Hur lifligt rör oss ej det sköna
 I blomstren på en solskensdag.

GRÖN.

Ja, äfven i det enkla gröna
 Hvem finner ej ett ljuft behag?

ROMAN.

En slagen äng är mera i mitt tycke,
 Än en, som öfverfull af blommor är;
 Och myrtenkronan mer, än något smycke
 Af guld och perlor, brudens lockar klär.

GRÖN.

Det täcka har sitt rum bredvid det höga;
 Guldvifvan tittar fram vid ekens fot.
 När Solen gömmer bort sitt stora öga,
 Små stjernor blicka gent emot.

ROMANZ.

Dock tröttar oss det enahanda
 I skog och fält. Med nöje se vi dit

De vissna blad om hösten blanda
Sin pittoreska kolorit.

GRÖN.

Än vintern med sin hvita slöja
Och sin beständigt gröna krans,
Då solsken vexlar om med månsken, att förhöja
Den enas dunkelhet, den andras glans.

ROMAN.

Så har naturen smak i det hon målar:
Hon öfverdrifver ej, och ej hon prålar.
Allt är så enkelt och likväl så skönt.
Döm sjelf, min son, hvad vunne väl det hela,
Om öfverallt, der nu är grönt,
Regnbågens färger skulle spela,
Om träden bure löf af gull
Och marken vore af kristaller full?
Väl tyckes mången nu sig föreställa
Det skönas verld bergkungens thronsal lik,
Så på rubiner och smaragder rik.

ROMANZ.

Ja, folktron är för poësin en källa
Mer värd, än —

ROMAN.

Hvad vår Herre skapat?

ROMANZ.

Mer
Än hvad naturen alla dar och stunder

Sig likt oss visar. Konsten oss med under
Förvånar. En ny verld oss dikten ger.

ROMAN.

Jag läser helst en dikt, hvare jag känner
Vår egen verld och menniskan igen.
Jag gläds dervid att möta gamla vänner
Och nya få, dem jag ej glömmer sen.
Se Finlands nya Skald, som äfven J beundren.
Han jagar icke efter undren,
Vidundren af en fantasi,
Som hellre nämnas må fantasteri.
"Idyll och Epigram," hur egna och hur sanna!
Hvem annan kunde dem förena så?
Och "Grafven sen vid Perrho och de två
Naiva taflorna: "Elgskytterne och Hanna."
Naturen sjelf sig satt vid hans staflett
Och i hans hand sin egen pensel gett.

ROMANZ.

Och hans Nadeschda! Ren i första sången
Jag tryckte tjust på hennes bild en kyss,
Ej utan harm att känna mig så fången
Af en Ryssinna, och, hvad mer, en Ryss.

THILDA.

Och jag, betagen af dem beggedera,
Hvad gjorde jag i glädjen, då i hamn
Jag såg dem räddas och ej skiljas mera?
Jag kysste skalden, nemligen hans namn

På titelbladet; och i fall jag finge
 Se honom sjelf, så räds jag, att jag ginge,
 Ja, sprunge, trots en svartsjuk blick af dig,
 Med öppen famn —

ROMANZ.

Nu ger du den åt mig.

ROMAN.

Hvad nyhet så i seder, som personer!
 Hur lifligt framställd med så enkla drag!
 Hvad skiftadt spel af färger och af toner,
 Så osökt egna, med så rent behag!

ROMANZ.

Och hur betydningsfullt är ej det hela!
 Men att den fågeln der fått flyga ut,
 Ej qväfd i bot! —

ROMAN.

Var tyst!

ROMANZ.

Det kan ej fela,
 Att den —

ROMAN.

Hvad rör det oss? Håll du din trut

GRÖN.

Ej öfver hafvet vi behöfde fara
 För ett bevis, att sanning och natur,

Trotts allt hvad spöklikt en förtrollad lur
 Ur natten blåser fram, ännu sin rätt försvara.
 Att nu ej brydsamt välja ur en rad
 Af unga namn, till vårlik täflan stämda:
 Se hur de flyga genom land och stad
 Som täcka fåglar, de naiva blad
 Af den för alla kära, fast ej nämnda.
 Af den Skaldinnan skrifs väl raden full.
 Dock allt som rörs af hennes penna
 Förvandlas i poetiskt gull;
 Och hur hon än sig klär, som fröken, som duenna,
 Som mor, som tant, vi Gratien igenkänna.

ROMANZ.

Som fordom Gefion från Mälarn tog
 Den vackra ön och den till Danmark drog,
 Så hon från foten af de Norrska fjellen
 Fört hem en härlig dal, ett af de ställen,
 Der man så gerna tänker sig ett par
 Från en idyllisk oskulds sälla dar.

ROMAN.

Men dessa två hur vill hon dem förena,
 En Sverges dotter och en Norges son,
 Som aldrig mötas utan att den ena
 Den andra sårar med sitt skryt, sitt hån?

GRÖN.

Dock till hvarandra drar dem sjelfva striden
 Med denna aktning, som dess mer är sann,

Ju mindre den bekännes, och med tiden
 Blir kärlek, kärlek, som ej slockna kan.
 Se dem i stormen, som demoniskt hviner
 Bland fjellets troll, hvars lakan spöklikt skiner;
 Der klippan darrar, från sitt fäste skild,
 Och forssen rasar fram allt mera vild;
 Hur med sin starka arm han henne stöder!
 Hvad sinnrik bild bakom idyllens flor,
 Hvad mening, som den tyst åt oss förtror!
 Till slut, när Sanna är ej mer Barbara
 Och Hulda kommer för att allt förklara,
 Hvad skön förening! I en dylik frid
 Upplöser sig de begge folkens strid.
 Hvad hon än skildra må af menskolifvet,
 Det rör oss ljuft, som af en engel skrifvet,
 Och hennes löjen leka såsom små
 Menlösa barn, med fint förstånd ändå.
 Det muntra skämt, den milda känslan höja
 Hvarandras färg och smak, som mjölk och bär.
 Vid hennes taflor våra ögon dröja,
 Vår tanke vid den själ, som blickar der.
 Om de ock "Hem" och "Grannar" måla,
 De af ett återsken från himlen stråla.
 De likna, med ett ord, naturen sjelf,
 Som speglar i ett sund, en elf,
 Den gröna strand, der glada tärnor
 I oskuld leka vid den trefna byn;
 Men ock det höga blå, de klara stjernor,
 Och templets hvita torn i purpurstänkta skyn.

ROMAN.

En sådan lycklig lärling af naturen
 Vet fästa vårt behag vid sjelfva djuren.
 Se hönsens lifliga och käcka tupp
 Hur stolt och ridderligt han för sig upp!
 Och hvita gåsen och den grå: — jag tycker
 Att jag i dem ser tvänne tidens blad:
 Bäst som det ena, främst i rad,
 Med uppblåst högmod sin rival förtrycker,
 Så blir det halt: det har emot en sten
 I hastig vändning stött sitt ena ben,
 Och hackas undan af det andra,
 Som nu, med långa halsen ormligt sträckt,
 Far fram och hväser lika stolt och käckt.

ROMANZ.

Men utan att det näpna jollret klandra,
 Är väl en hönsgård föremål
 För konsten?

GRÖN.

Må det ädla och det stora
 Bevaras i sin helgd så väl för smuts, som prål!
 Sen kan hon ej sin värdighet förlora,
 Hvad helst hon målar, blott det skickligt sker
 Och med vår egen värdighet kan sänjas.
 Men bort med henne, om hon taflor ger,
 Åt dem vi blygas måste eller vänjas.
 Ja, när af konsten skys hvad ej bör ses,
 Kan blotta sanningen, då den fullkomligt ges,

Till skönhet adlas. Trotts den Italienska
 Högskolan, gäller ock den Nederländska.
 Jag har en tafla, der en liten katt
 Sin gamla matmor gör det spratt,
 Att härfvan, som hon nystar, trassla,
 Då hon till fönstret går att med sin granne tassla.
 Som i en spegel ser man der
 Hvert murrhår så på henne som på katten
 Och alla blanka kärll som väggen bär.
 Man frestas, om man törstig är,
 Att ta från bordet glaset, fylt med vatten.
 Fast hvardagsting, man dem med nöje ser,
 Då penseln dem så troget återger.

ROMANZ.

Det fula till och med sitt rum försvarar,
 Då det *betecknar* något. Ja,
 Framför det sköna det karakteristiska
 Är konstens mål, som Hugo det förklarar *).
 Han åberopar ej naturen blott,
 Men Shakspeare, alla Skalders öfverdrott.

ROMAN.

Nyss på den plats, dit de dock höra,
 De stackars hönsen du ej ville se.
 Nu är du färdig att ditt bifall ge
 Åt något kraftgeni, som skulle föra

*) Si le poète doit *choisir* dans les choses, (et il le doit,) ce n'est pas le *beau*, mais le *caractéristique*. Se företalet till Cromwell.

In i en prächtig kungasal
Djur, som ej nämnas i ett höfligt tal.

ROMANZ.

Det är jag ej. Men storligt vill jag prisa
Den skald, som kan mig sådan fulhet visa
Som Hexornas, dem Macbeth ser.

ROMAN.

Jemför med dem antikens Eumenider.
Hvad helig vördnad deras sång inger
Midt i den skräck, som deras åsyn sprider!

GRÖN.

Med all sin frihet dikten dock beror
Af tidens färg, af hvad den vet och tror.
Derom vi mellertid förlikas böra,
Att hvad är idealt, ja, underbart
Genit uppfinner, konsten det så klart
Så ögonskenligt måste göra,
Att det naturligt syns.

ROMANZ.

Vi sett ej längesen
Den punktligaste härmning af naturen:
Jag menar den berömda vaxfiguren,
Som vänder hufvet, rör på ögonen.
Det är Napoleon, den föreställer,
I ställning och i anletsdrag
Precist som honom minns Europa än i dag,

Med hatt, som för hans egen galler.
 Han lyfter den, han nickar; och likväl
 Är denna bild oss vidrig.

ROMAN.

Af det skäl,
 Att vi en konst, som vill bedra, ej gilla.
 Med allt det sanna i hans yttre skick,
 Hur stel, hur själlös är dock ej hans blick!

GRÖN.

Ja, vid den sköna ögonvilla,
 Som sker af äkta konst, går ärligt till.
 Ej för naturen sjelf hon anses vill.
 Se denna Gudabild, af marmor skuren:
 Som om den lefde, vi beundre den.
 Att det är marmor minnas vi dock än.

ROMANZ.

För konsten ges ett högre, än naturen.

GRÖN.

Dock att det finna, måste hon bli lärd
 Just af naturen sjelf.

ROMAN.

Den tanken är mer värd
 Än många konstigt gjorda teorier,
 Jag ville säga phantasmagorier,
 Som visa oss i mörkgjordt rum, än när,
 Än längre bort, hvad blott en skenbild är.

GRÖN.

Mig gamle må det ju förlåtas,
 Om jag ej känner dem, och dock tillåtas,
 Att yttra häpnad, om ej tvifvelsmål,
 När jag en yngling hör med skryt och prål
 I ord, som knappt förstås, förklara, att poëten
 Skall blindvis dikta såsom i en dröm,
 Och deri likna Gud, som omedveten
 Frambringar ordningen i tingens ström.

ROMAN.

En omedveten Gud! Så i det djupa
 Den nya visheten sig störtar hufvudstupa,
 Att det som ofvan är blir ned för henne vändt.

GRÖN.

Dock sägs i hennes namn hvad hon ej sjelf bekänt.
 Men lemnom det som hör till en kathedr.
 Vi från en trädgårdsbänk betrakte här
 Blott hur naturens friska stam bereder
 För konstens ymp den ädla frukt, han bär.

ROMANZ.

Jag finner dikten lik en magisk spegel,
 Som därför tjsar oss att man deri
 Från verklighetens tvång sig känner fri.

GRÖN.

Förgäfves dock ur Alchymistens degel
 Du hoppas få ett gyllne korn till slut,
 Om dit ej smygts naturligt guld förut.

ROMANZ.

Hvad våller, att man ej försummar gerna
 En aftonstund hos Hugo Löwenstjerna,
 Om ej det nöje, som man finner der
 Af en fantastisk lek —

GRÖN.

Som dock rätt huslig är.

Se "Törnrosbusken" med de regellösa
 Nyckfulla stänglar, som med blommor slösa:
 Hvad gör att, jemförd med den klippta häck,
 Dess sjelfva vildhet synes oss så täck?
 Och hvad förtjusar oss hos "Hinden",
 Som, skild från hjorden, yr och fri
 Kring fältet irrar, lätt som vinden,
 Om ej det skönt naturliga deri?

ROMAN.

En död, som väcks till mat och dryck ur grafven,
 Och hon som likna skall ett himmelskt djur,
 Med mera slikt, hvaröfver stafven
 Bryts af ett sundt förnuft, är det natur?

ROMANZ.

För att de höga skönheter bedömma,
 Som Indiens djupa tempelgrottor gömma,
 Är det ej nog att utanföre stå:
 Man måste in i helgedomen gå.

ROMAN.

Jag är ej invigd: må så vara.
 Ja, jag bekänner, att ju mer

Man söker hans mystik för mig förklara,
 Dess mindre klart jag in i henne ser.

GRÖN.

Hvad ej "Går an," hvad hans förvägna snille
 Ej blott i diktens, men i tankens verld,
 Har gett till pris för otrons flärd,
 Man ej förlåta kan, dock glömma ville,
 Och minnas blott Kapellets barn och prest
 Och hvad förträffligt mer oss rört och fäst.

ROMANZ.

Naturen sjelf på lek gör under.
 Hör ekos svar från klippans bryn.
 Se vid en hägring strandens lunder,
 Som undra på hvaran i skyn.

GRÖN.

Det underbara i en dikt förvånar
 Och hänför oss, men hvarmed? Säj!
 Månn med sin onaturlighet? Månn ej
 Just med det sken af sanning, som det lånar?
 Homers Olymp och Dantes Helvete
 Och Miltons Paradis, hvad vore de,
 Om man tog bort hvad verkligheten
 Dertill har spunnit för poäten?
 Och utan menskoanlete
 Och menskligt sätt att sig bete
 Hvad vore englar, sylpher, feer?
 Hvad är naturen sjelf, och allt

I himmel och på jord, om ej ideer
Af Gud, som tänkt det ut till anda och gestalt?

ROMANZ.

Så bör ock konstnärn icke efterapa,
Men efter egen urbild skapa.

GRÖN.

Af intet? Med ett allmaktsbud?
Då vore han ju Gud.

ROMANZ.

Nå det förstås, att han förut i ringen
Af jord och himmel kring sig ser;
Men ej på ytan blott af tingen;
I djupet stiger snillet ner.

ROMAN.

Väl! om dess fångst är perlor, sköna, rena,
Ej tomma musselskal och tång allena.

ROMANZ.

Se hvalen, som från havvets bryn
Sin djerfva stråle sprutar upp åt skyn:
I djupet bor han och sin styrka vinner:
Likså det stora väldiga genit
I tankens afgrund det sublimala finner.

ROMAN.

En örn, som flög på höjder, dit
Blott han med sina starka vingar,

Mot solen blickande, sig svingar,
Slog plötsligt på en gädda ner.

ROMANZ.

Nå väl?

ROMAN.

Han syntes icke mer.

En fiskare sitt nät drog upp med möda;
I Gäddan sutto örnenes klor;
Men gäddan var mer stark och stor.
Nu voro begge redan döda.

ROMANZ.

Skall då ej dikten något mer oss ge
Än hvad en hvar kan se och höra?

GRÖN.

Jo, men i dagen är det som vi se;
I luften ljudet når vårt öra.

THILDA.

Föreställom oss en färd
I Tropikens sköna verld.
Som på glas (så genomskiner
Hafvet allt i djupet ner) —
Far man der; och bäst jag ser,
Mellan tumlande Delphiner,
Vingad fisk i luftig dans,
Tjusar mig Doraders glans,

Som med fenor, lika lansar,
 Svänga sig i gyllne pansar.
 Ögat följer deras spår
 Och med häpnad skåda får
 Röda skogar af koraller,
 Gula fält med sand af gull;
 Här en dal af snäckor full,
 Der en grotta af kristaller,
 Och ett slott af perlemor,
 Der den sköna Hafsfrun bor.
 Och hvad mängd af underbara
 Vattenväxter, vattendjur,
 Som i dagen uppenbara
 En ny verld, en ny natur.

GRÖN.

Så öfver djupet konsten oss må föra.

ROMANZ.

Så se vi ju den nya göra.

GRÖN.

Den sanna. Ja, på sådan sjö
 Hon upptäckt har "Lycksalighetens ö."

THILDA.

Och denna strand, der blommor tala, sjunga,
 Som hade de en englatunga;
 Och detta berg, som på en skyhög topp
 Det tempel bär, der Gud sig uppenbarar

I sinnebilder, dem han sjelf förklarar
För tron, som stöds af kärlek och af hopp.

ROMAN.

Jag räds, att du mig nu i er mystik inviger;
Dock segrar än min otro. Men jag tiger.

GRÖN.

Ur jorden gräfves guld och ädel sten;
Här uppe är det dock som de sitt sken
Af solen låna. Allt hvad hon bestrålar
Inom vår synkrets, hvad på jorden grönt,
På himlahvalfvet blått hon målar,
Är ju en yta. Är det dock ej skönt?
Se bergets snö, som morgonen förgyller,
Och bågens färgspel i den däfna skyn,
Och silfverskenet öfver skogens bryn
Af månen, då sitt horn han fyller.
Se ängens sammetslika väf
Och tegens gula korg, der axet nickar,
Och vikens spegel med sin ram af säf,
Och aftonstjernan, som dit blickar.
Se äfven konstens verk. Madonnan der
Med all sin sjäfullhet, hvad är hon annat
Än blott en skugga på en duk? Och här
Hvad är af Psyche, som i marmorn stannat
Odödligt lefvande, det inre mer
Än sten?

ROMANZ.

Hvad under får man dock ej röna,
När man naturens innanmäten ser!

GRÖN!

Ja väl! men icke hör det till det sköna.
Den verld af kräk, som mikroskopet ter
I hvarje droppe, endast afsky ger.
Se detta öga, der en himmel lyser:
Hvad Anatomen om dess byggnad vet,
Ger högt begrepp om dess fullkomlighet;
Men att det blottadt se, man ryser.

ROMANZ.

Skönt vore då det yttre blott,
Hvad vi för ögonen behagligt finne?

GRÖN.

Nej, äfven det som rör vårt inre sinne,
Vår känsla af hvad ädelt är och godt.
Men anden kan ej ses, kan blott sig röja,
En Österns Drottning lik, bakom sin slöja.
Se hur de stora svarta ögonen
Med blick, som lågar, genomskina den.

ROMANZ.

Den högsta skönhhet finns hos Gud: så lärde
Oss Ehrensvärd.

GRÖN.

Och lade till, att den,
 Om vi den såge, oss förtärde.
 Vi se likväl dess sken i skapelsen.

ROMANZ.

Och tanken flyger, att den efterspana.

GRÖN.

Förgäfves dock: den kan ej mer än ana.
 Af Skaparn, som försvann, fick Moses se
 Blott skuggan, ej hans anlete.
 Han skulle dött att se hans ögon stråla.
 Männ ens de högsta englar tåla,
 Att skåda af hans klarhet mer
 Än återskenet, som allverlden ger?
 Oss bakom förlåten, som höljer
 Det inre templet, oss i den betes
 En sinnebild af hvad den döljer.
 Blott så det sköna kan i tiden ses.

ROMAN.

Dock rör oss äfven det som öppet talar
 I oskuld ut allt hvad det är,
 Och sorgglöst springer öfver berg och dalar,
 Att söka blommor blott och bär.

GRÖN.

Ja, det naiva oss förnöjer.
 Men hvarför? Männ det icke röjer,
 Likt dessa blommor, dessa bär,

Det himlaburna, som dess ursprung är?
 Ett i sig sjelft, hur olikt är dock ljuset
 I stjernan, blomman, perlan, snön,
 I fraggan på den vilda sjön,
 I norrskensflamman och i glittergruset!
 Likså det sköna, blott för tanken ett,
 Är tusenfaldigt känt och hördt och sedt.

ROMANZ.

Hvad blir begreppet då om detta ena?
 Hvad är för oss det sköna med ett ord?

GRÖN.

En bruten glimt, ett återsken allena
 Af det som strålar ofvan tid och jord.

ROMAN.

Och allt det stygga, allt det fula,
 Som nu sprids ut i blå och gula
 Och röda omslag, hvad är det,
 Om ej ett återsken från helvetet?

GRÖN.

Här kommer ren vår Martha med det ordet
 Som slutar striden: det att aftonbordet
 Är för oss dukadt.

ROMAN.

Thilda skulle ju
 Förlika oss, min son!

ROMANZ.

Det gör hon nu
 Blott med sin åsyn. Vi erkänne
 Ju begge, att vi se i henne
 Skönheten sjelf i lefvande gestalt.
 Hon med ett ord förenar allt:
 De klassiskt regelbundna dragen
 Med de romantiska behagen,
 På en gång Gratie och Sylfid.

ROMAN.

Räck mig din hand, så slute vi vår strid.

GRÖN.

Nu, låt oss gå! Tack, mina vänner,
 För nöjet som jag känt och länge känner
 Af denna tvist emellan Son och Far.
 Den liknar den som är, nej! var,
 Emellan våra vittra skolor
 Också deri, att hur de strida må,
 De dock i skyldskap nära stå.

ROMAN.

Den unga mellertid en dotters folor
 Emot sin ädla mor ej haft.

ROMANZ.

Ty ungdomen har mod, som den har kraft.
 Men denna skyldskap vi bestrida.

ROMAN.

Vi neke den, vi äfven på vår sida.

GRÖN.

Begynnades ej "den nya skapelsen"
 Af Kellgren sjelf, hur mycket än
 Han stred mot Thorild? Men nu var min mening
 Ej att vi skulle strida om igen.
 Tvertom jag ville yrka en förening.
 Sjung, Thilda, ord, som tyda den.

THILDA.

Månn jag väl törs er låta höra
 Hvad för mig sjelf jag sökt åskådligt göra:
 Att i sig sjelf den äkta skönheten,
 Nu klassisk, nu romantisk, är blott en.

Våren än den unga svanen smekte,
 Snöhvit speglad i det friska bad.
 Små Zephirer rundt om honom lekte
 Med en täck i hvassen gömd Najad.
 Snart kring viken i allt större ringar
 Svängde han de segellika vingar.

Sen, i trots af stormens tjut och fragga,
 Sann han ut på hafvets öppna rymd,
 Lät de vilda vågorna sig vagga
 Långt från stranden, som af moln blef skynd
 Upp i ljuset var hans höga syfte,
 Upp så lätt, som kraftfull, han sig lyfte.

Hvita skenet i den blåa dagen
 Tecknade hans flygt för seglarns syn.

Herden sedan lyssnade betagen
 Till hans segersång i stjerneskyn,
 Då han målet hann och steg på spetsen
 Af Olympen in i Gudakretsen.

Örnen, stolt att Dunderarns viggas bära,
 Från hans skuldra blickar ned med hot.
 Dock ej bytte svanen mot hans ära
 Den, att än vid Aphrodites fot
 Framför charen, der hon sitter, ila,
 Än vid lyran hos Apollo hvila.

STOCKHOLM, 1841.

TRYCKT HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
 Kongl. Boktryckare.